УДК 159.9.072.592 - 316.47
DOI: https://doi.org/10.17721/upj.2025.1(23).1

Булатевич Н. М.,

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології розвитку,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
E-mail: bulatevich@ukr.net
ORCID: 0000-0002-2971-874
Scopus ID: 57201291641
Researcher ID: KHW-6087-2024

Лук'янець В. В.,

магістр факультету психології,
ОПП «Психологія дитинства та сім'ї»,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
E-mail: vikalucky1@gmail.com
ORCID: 0009-0001-3078-4411

ПСИХОМЕТРИЧНІ ВЛАСТИВОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ВЕРСІЇ ШКАЛИ СПІВЗАЛЕЖНОСТІ ДЖ.УАЙНХОЛД («HOW CODEPENDENT ARE YOU?»)

У статті представлено результати адаптації шкали співзалежності Дж. Уайнхолд та Б. Уайнхолд «How Codependent Are You?» на україномовній вибірці. Зазначається, що співзалежність є поширеним і водночас складним феноменом, який активно досліджується. Співзалежність виявляється у формі поведінки та переживань людини в системі міжособистісних стосунків, коли людина є надміру залежною від них. Аналізується концепція співзалежності Дж. та Б. Уайнхолдів. Аналіз сучасних досліджень показав відсутність публікацій, присвячених вивченню психометричних властивостей шкали мовою оригіналу та українською мовою. Крім цього зазначається недостатньо добра змістовна відповідність формулювань пунктів шкали як індикаторів співзалежності. Було здійснено експертну оцінку пунктів шкали трьома незалежними експертами, за результатами чого виокремлено 9 пунктів, які змістовно описують концепт співзалежності.

Метою дослідження є створення україномовної версії шкали та перевірка її психометричних характеристик.
Шкала піддалася методиці подвійного перекладу. Вибірку склали 235 досліджувані, переважно жінки (88,9 %), які заповнювали анкету онлайн. Для перевірки психометричних властивостей шкали застосовувались експлораторний та конфірматорний факторний аналіз, показники внутрішньої узгодженості (α-Кронбаха та ін.), показники конкурентної валідності. Результати ESEM свідчать про недостатню відповідність авторської однофакторної моделі; натомість кращі показники спостерігались у 2–4-факторних рішеннях. Оптимальною виявилась однофакторна модель із 9 пунктів, виокремлених експертами.
Адаптація шкали розширює можливості діагностики співзалежності та може слугувати інструментом для подальших наукових досліджень і практичного застосування.

Ключові слова: *співзалежність, сімейна система, дисфункційні сім'ї, міжособистісні стосунки, психометричні властивості шкали.*

Вступ

Постановка проблеми. Співзалежність є поширеним і водночас складним феноменом, що привертає значну увагу науковців у всьому світі. Її розглядають як специфічний тип деструктивних міжособистісних стосунків, що характеризується емоційною залежністю, пригніченням власних потреб і прагненням до контролю (Лиманкіна, 2022). Попри зростання наукового інтересу до проблеми співзалежності, в Україні досі бракує валідизованих психодіагностичних інструментів, що істотно ускладнює як її емпіричне вивчення, так й індивідуальну діагностику. Серед фахівців-практиків одним із найпопулярніших засобів оцінки рівня співзалежності є опитувальник Дженей та Барі Уайнхолдів «How Codependent Are You?», який, однак, досі не пройшов повноцінної психометричної адаптації в українському контексті. Адаптація даного інструменту розширює можливості науково-дослідницької спільноти, а також психологів-практиків, які працюють з феноменом співзалежності у стосунках широкого кола клієнтів.

Теоретичний аналіз

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Феномен співзалежності описує особливості поведінки та переживань людини в системі

міжособистісних стосунків, коли людина є надміру залежною від них (Kaya, Kale, Yağan, & Kaya, 2024). В психологічній літературі феномен співзалежності аналізується з двох позицій. Найбільш поширеною є модель співзалежності як хвороби, яка виникла в 50-х рр. XX сторіччя в період, коли набував популярності рух анонімних алкоголіків. В межах цієї моделі співзалежність вивчалась як спосіб організації взаємодії у дисфункційній сім'ї, де один з членів родини страждає від залежності від алкоголю чи інших речовин. Подальша концептуалізація цього феномену дозволила виокремити ключові співзалежності у стосунках: надмірна зосередженість на інших, відчуття власної нікчемності, покірність та низька самооцінка (Tanhan, & Mukba, 2014). Співзалежні люди часто нехтують власними потребами, надмірно зосереджуючись на інших, схильні до контролю, спотворення кордонів та ін. (Chang, 2018). Така поведінка та переживання поступово спричинюють дисфункційну модель життя, якщо йдеться про сімейні стосунки чи стосунки у парі.

Б. Уайнхолд та Д. Уайнхолд розглядають співзалежність як психологічний розлад, причиною якого є незавершеність однієї з важливих стадій розвитку у ранньому дитинстві – стадії встановлення психологічної автономії, яка необхідна для розвитку власного «Я», окремого від батьків (Weinhold, & Weinhold, 2008a; Weinhold, & Weinhold, 2008b). Автори цієї концепції стверджуються, що клієнти, які мають ознаки співзалежності в такому розумінні, можуть «одужати», усунути вплив співзалежності на своє життя шляхом її «розриву» в процесі терапії. Дж. Уайнход, починаючи з 1994 року приїздить в Україну, співпрацює з українськими психологами, проводить просвітницькі заходи з теми співзалежності як феномену розвитку (Weinhold, & Weinhold, 2008a; Weinhold, & Weinhold, 2008b). Для оцінки рівня співзалежності згідно з даною концепцією Б. Уайнхолд та Д. Уайнхолд створили шкалу оцінки співзалежності («How Codependent Are You?») та опублікували її в одній зі своїх праць (Weinhold, & Weinhold, 2008a). Пропонований інструмент розрахований для оцінки рівня співзалежності у стосунках дорослих осіб незалежно від статі. Співзалежність розглядається як наслідок проходження сепараційних процесів у ході онтогенезу та автономізації особистості (Weinhold, & Weinhold, 2008a; Weinhold, & Weinhold, 2008b).

Пошук серед матеріалів та публікацій авторів шкали не дав можливості віднайти статті, де можна було б ознайомитись з її психоме-

тричними властивостями. Аналіз публікаційної активності результатів адаптації даного інструменту в інших країнах та, в цілому, досвіду його використання в наукових дослідженнях, продемонстрував досить обмежену кількість публікацій. Так, пошук відповідних досліджень здійснювався в базах Sciencedirect, PubMed та Google Scolar за ключовими словами «Weinhold codependency scale» та «How Codependent Are You? Weinhold». Результати пошуку в базі Sciencedirect не дав жодного результату. В базі PubMed виявили одне покликання на публікацію російських авторів.

За пошуком в базі Google Scolar ми отримали 71 результат, серед яких не було жодного посилання на результати досліджень з перевірки психометричних властивостей даної шкали ані мовою оригіналу, ані іншими мовами. Більша частина публікацій складалася з досліджень, де використовувалась дана шкала для оцінки рівня співзалежності, частина результатів пошуку були посиланнями на праці авторів шкали співзалежності Дж. Уайнхолд та Б. Уайнхолд. Цікаво, що серед зарубіжних досліджень використання даної шкали в цій пошуковій базі було одне дослідження (Backe, Bonck, & Riley, 1994). Пошук в цій же базі за ключовими словами українською мовою «Уайнхолд шкала співзалежності» дав 81 результат, майже всі з яких є посиланнями на використання даного запитальника в студентських наукових роботах та невеликих дослідницьких проектах. З одного боку такий результат – свідчення популярності даної шкали серед українських дослідників, з іншого боку – в жодному з них ми не знайшли інформації щодо адаптації шкали українською мовою. Слід згадати 2 посилання, в яких згадувалась перевірка психометричних показників запитальника в Україні, здійснена О. Кочаряном та Є. Фроловою (Кочарян, Фролова, & Бару, 2012; Кочарян, & Фролова, 2010). Проте варто зазначити, що здійснена робота була проведена на російськомовній версії даного інструменту, відсутні показники факторної структури запитальника та показники відповідності моделі даним.

Отже, аналіз публікаційної активності демонструє відсутність праць, присвячених вивченню психометричних властивостей даної шкали мовою оригіналу, а також відсутність інформації про адаптацію даного інструменту українською мовою. Даний факт, а також цитованість та популярність даної концепції й шкали серед українських психологів створює необхідність в адаптації даного інструмента українською мовою.

Крім цього, змістовний аналіз пунктів шкали дозволив висунути ще одне припущення про те, що не всі пункти шкали є достатньо добрими індикаторами співзалежності у стосунках. Для перевірки цього припущення перед проведенням емпіричного дослідження здійснено експертну оцінку пунктів шкали трьома незалежними експертами, психологами, які поєднують наукову роботу та практичну діяльність в сфері психології (надання психологічних консультацій) та спеціалізуються в сфері співзалежності у стосунках. Експерти отримали інструкцію: «Оцініть наскільки добре дане твердження відображає прояв співзалежності у стосунках?». Оцінка відбувалась за 5-бальною шкалою, де 5 – дуже добре, 4 – досить добре, 3 – дещо добре, 2 – трохи, 1 – зовсім ні. Результаті експертного оцінювання пунктів шкали можна переглянути нижче в таблиці 1.

Мета статті полягає в оприлюдненні результатів адаптації шкали співзалежності Дж. Уайнхолд та Б. Уайнхолд «Наскільки співзалежні Ви є?» («How Codependent Are You?») на україномовній вибірці.

Методологія дослідження

Виклад основного матеріалу.

При плануванні дослідження враховувалися рекомендації з адаптації тестів, викладені фахівцями Міжнародної комісії з тестування (Iliescu et al., 2024). Для проведення даного дослідження ми отримали дозвіл авторки шкали співзалежності Дж. Уайнхол, від якої ми також отримали оригінальну англомовну версію даного інструмента. Слід зазначити, що в отриманих нами матеріалах відсутня інформація щодо процедури розрахунку показників та інтерпретації результатів в частині вираженості рівня співзалежності, а також розрахунку психометричних властивостей шкали на американській чи іншій вибірках.

Методологія перекладу. Використовувався метод подвійного (прямого та зворотного) перекладу, а також процедура узгодження варіантів для створення єдиної версії запитальника. Процедура перекладу включала наступні послідовні етапи: 1) прямий переклад з англійської мови на українську двома фахівцями з подальшим узгодженням української версії запитальника не залученим до перекладу експертом; 2) зворотний переклад узгодженого варіанту англійською мовою незалежно двома перекладачами з подальшою оцінкою експертом зворотного перекладу; 3) формування остаточного україномовного варіанту методики. Прямий та зворотний переклад здійснювався фаховими пе-

рекладачами, один з яких мав базову філологічну освіту, інший – філологічну та психологічну, рівень володіння англійською мовою обох перекладачів був не нижче С1.

Отже, україномовна шкала співзалежності Дж. Уайнхолд та Б. Уайнхол складається з 20 тверджень (див. табл. 1), які досліджуваний має оцінити за 4-бальною шкалою Лікерта (1 – ніколи, 2 – іноді, 3 – часто, 4 – майже завжди). Рівень співзалежності визначається отриманим сумарним балом за твердженнями шкали. Інструкція до шкали формулювалась так: «Опитувальник нижче стосується станів та почуттів, які Ви можете переживати в стосунках з іншими людьми. Будь ласка, оберіть відповідь, яка відповідає ступеню Вашої згоди з твердженням: «ніколи», «іноді», «часто», «майже завжди».

Згідно з інструкцією з інтерпретації результатів, автори пропонують сумарний бал від 60 до 80 розглядати як дуже високий ступінь співзалежних моделей поведінки, 40–59 як високий ступінь співзалежних моделей поведінки, 30–39 як дещо співзалежні та/або контрзалежні моделі поведінки, 20–29 – мінімально співзалежні та/або високий ступінь контрзалежних моделей поведінки (Weinhold, & Weinhold, 2008a). Проте даних щодо стандартизації запитальника, де була б описана та обґрунтована така система оцінки співзалежності в індивідуальній діагностиці також не наводяться.

Таблиця 1

Твердження до шкали співзалежності Дж. Уайнхолд («How Codependent Are You?»)

№	Оригінальний варіант твердження	Український переклад	Експертна оцінка пунктів шкали (середнє)
1	**I tend to assume responsibility for the feelings and/or behaviour of others**	**Я схильний/на визнавати відповідальність за почуття та/або поведінку інших людей**	**4,67**
2	**I find it difficult to identify my feelings: happiness, anger, fear, sadness or anxiety**	**Мені важко ідентифікувати свої почуття: чи то щастя, злість, переляк, смуток чи хвилювання.**	**4**
3	I find it difficult to express my feelings	Мені важко висловлювати власні почуття	3,33

4	**I'm afraid or worry about how others may respond to my feelings or behaviour**	**Я боюся або переживаю щодо того, як інші можуть відреагувати на мої почуття або поведінку**	**4,67**
5	I minimize problems and deny or alter the truth about feelings or behaviour of others	Я заперечую проблеми або змінюю правду про почуття чи поведінку інших	1,67
6	I find it difficult to build or maintain close relationships	Мені важко будувати чи підтримувати тісні стосунки	1,33
7	**I'm afraid of rejection**	**Я боюся відмови**	**3,66**
8	I'm a perfectionist and judge myself strictly	Я перфекціоніст/ка і суджу себе суворо	1,33
9	I find it difficult to make decisions	Мені важко приймати рішення	2,67
10	**I tend to react to others rather than act on my own**	**Я схильний/на покладатися на те, як роблять інші, аніж діяти самостійно**	**4,33**
11	**I tend to prioritise other people's wishes and needs**	**Я схильний/на ставити бажання та потреби інших людей на перше місце**	**5**
12	**I tend to value the opinion of others more than my own**	**Я схильний/на цінувати думку інших більше, ніж власну**	**4,67**
13	**My feeling of being important comes from outside through other people's opinions or activities that validate my importance.**	**Моє почуття значущості формується зовні, за допомогою думок інших людей або діяльності, що підтверджує мою значущість**	**4**
14	I find it difficult to be vulnerable and ask for help	Я вважаю, що бути вразливим та просити про допомогу важко	2
15	I always try to be in control or, to the contrary, I avoid being in a position of responsibility	Я завжди намагаюсь контролювати, або ж, навпаки, уникаю позиції відповідальності	1,67
16	I'm extremely loyal to others, even when such a loyalty is not justified	Я надзвичайно лояльний/на до інших, навіть коли ця лояльність невиправдана	3
17	I tend to adopt an 'all-or-nothing' thinking	Я схильний/на приймати спосіб мислення за принципом «все або нічого»	1.66
18	I'm very tolerant to inconsistency and contradictory messages	Я дуже толерантний/на до непослідовності та суперечливих меседжів, отримуваних від інших людей	2

19	I have emotional crises and chaos in my life	В моєму житті трапляються емоційні кризи та хаос	2,67
20	**I seek for relationships that give me a feeling of being needed, and I do my best to maintain them that way.**	**Я шукаю стосунки, в яких відчуваю себе потрібним/ною, і намагаюся їх такими й підтримувати**	**5**

Процедура дослідження та інструменти. Дослідження спрямоване на широке охоплення повнолітніх українців, які проживають на території України та за її межами в країнах Європейського Союзу. Запрошення для проходження опитування розміщувалось в соціальних мережах Facebook, Instagram та в телеграм-каналах вільного доступу. Участь у дослідженні була добровільною та не передбачала грошової винагороди. Результати опитування не повідомляли учасникам.

Досліджувані, які взяли участь в опитуванні, заповнювали Google-форму, що складалася з кількох блоків: а) блок з бланком інформованої згоди; б) блок з питаннями, які стосувалися соціально-демографічних характеристик (вік, стать, сімейний стан тощо); в) блок, який включав шкалу співзалежності Дж. Уайнхолд, із прикінцевим запитанням для перевірки очевидної валідності: «*Як Ви вважаєте, що оцінює даний опитувальник?*»; г) блок зі шкалою співзалежності Спанн-Фішера. Дана шкала ґрунтується на визначенні співзалежності як характеристики особистості. Шкала складається з 16 тверджень, які оцінюються за 6-бальною шкалою Лікерта (від 1 – зовсім не згоден до 6 – повністю згоден).

Збір даних відбувався з квітня по вересень 2024 року включно. Повторна розсилка форми учасникам відбувалася через 4 тижні після першого проходження опитування. На жаль, відсоток повторного відгуку був досить низьким (24% від надісланих для проходження анкет).

Учасники. Вибірку склали 235 осіб віком від 18 до 67 років (середній вік – 35, стандартне відхилення – 8,84), після чистки через наявність пропущених значень для аналізу даних залишилось 234 анкети. Вибірка мала значний перекос за статтю: жінки склали 88.9%, чоловіки – 11.1%, що, з одного боку, є досить типовим явищем при залученні на добровільній основі досліджуваних до психологічних досліджень в Україні, з іншого боку, даний перекос міг бути підсилений військовими діями і зменшенням можливостей та мотивації участі чоловіків в таких активностях.

Результати і дискусія

Статистичний аналіз. Статистичний аналіз проводився в хмарній версії R на онлайн платформі «PositCloud» з використанням пакетів psych (2.5.3), haven (версія 2.5.5), lavaan (версія 0.6-19), для візуалізації графіків розподілів використано програму jamovi (версія 2.6.17).

Факторна структура шкали перевірялась за допомогою конфірматорного (CFA) та експлораторного (EFA) факторних аналізів. Оцінка внутрішньої узгодженості проводилась з використанням низки показників (α-Кронбаха, ω-МакДоналда, λ- Гутмана, метод розщеплення навпіл). Для перевірки конкурентної валідності використовувався кореляційний аналіз, для обрахунку зв'язків між твердженнями шкали, зважаючи на тип шкали вимірювання (порядкова), використовувались поліхоричні кореляції.

Результати. Описові статистики оцінки співзалежності наведено у таблиці 2.

Таблиця 2

Описові статистики за шкалою співзалежності Дж. Уайнхолд

Параметри	Вся вибірка	Чоловіки	Жінки	Рання дорослість (18-25)	Середня дорослість (26-44)	Пізня дорослість (45-67)
Кількість опитаних	234	24	210	27	176	28
Середнє	42.5	41,4	42,6	41,8	42,9	40,1
Довірчий інтервал середнього	[41.4-43.5]	[37,8-44,9]	[41,5-43,6]	[39,2-44,4]	[41,7-44,1]	[36,9-43,3]
Медіана	42	42	42	42	42	39,5
Стд. відхилення	7,89	8,43	7,83	6,59	8	8,26
Асиметрія	0,67	0,20	0,75	1,14	0,66	0,72
Ексцес	1,09	-0,44	1,29	4,12	0,78	2,61
Мінімум	20	26	20	29	26	20
Максимум	72	57	72	64	72	64

З показників бачимо, що в період ранньої дорослості присутня права асиметрія, яка зменшується в період середньої та пізньої дорослості, що є ознакою дещо нижчих показників співзалежності в юних дорослих. Показники ексцесу демонструють гостроверхий розподіл в групі ранньої дорослості, ці показники дещо зменшуються в період середньої та пізньої дорослості. Візуально розподіл по всій вибірці представлено на рисунку 1.

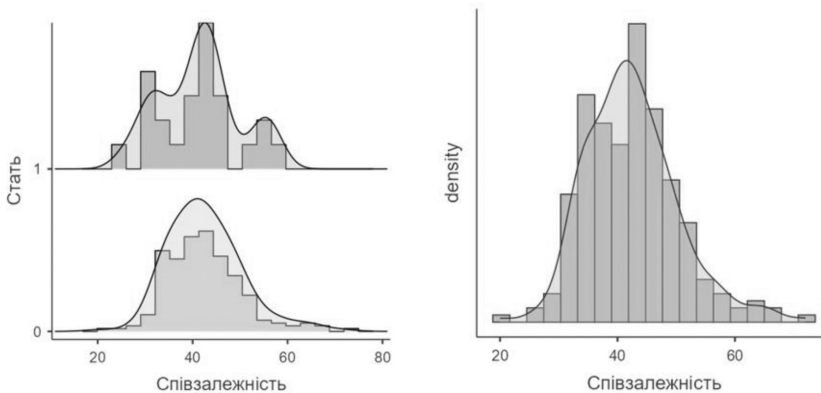

Рис. 1. Розподіл сумарного показника співзалежності в цілому по вибірці та в підгрупах чоловіків та жінок

Як бачимо з рисунку 1, розподіл в підгрупі жінок має тенденцію до нормального та ймовірну наявність двох кластерів в групі чоловіків. Проте обсяг вибірки не дозволяє робити ширші узагальнення, даний аспект потребує подальшого вивчення на більшій вибірці.

Внутрішня узгодженість. Аналіз надійності-узгодженості опитувальника проводився за критерієм α-Кронбаха та іншими показниками, які представлені в таблиці 1. Загальна надійність шкали співзалежності Дж. Уайнхолд та Б. Уайнхолд виявилася високою (α=0,856), що дозволяє говорити про високу внутрішню узгодженість пунктів тесту.

Таблиця 3

Показники внутрішньої узгодженості шкали співзалежності Дж. Уайнхолд

Коефіцієнт	Значення коефіцієнтів
α-Кронбаха	0,856
Омега МакДональда	0,853
α -Кронбаха першої частини тесту (пункти 1-10)	0,763
α-Кронбаха другої частини тесту (пункти 11-20)	0,745
Коефіцієнт Спірмена-Брауна	0,839
Коефіцієнт Гутмана	0,839
Кореляції між двома частинами тесту	0,723

Ретестова надійність перевірялася шляхом повторного опитування частини вибірки (N=42), яке проводилось через 4 тижні після першого. Коефіцієнт кореляції Спірмена між показниками двох замірів склав 0.792 (p<0,01), що свідчить про достатньо високий ступінь відтворюваності оцінок.

1. З метою перевірки ***очевидної валідності*** досліджуваним ставилося запитання в кінці тексту запитальника: *«Як Ви вважаєте, що оцінює даний опитувальник?»*. Відповідаючи на дане запитання, 71% досліджуваних припустили, що запитальник вимірює стани, почуття та емоції, які вони переживають у стосунках з іншими людьми, прихильність та залежність від інших людей; 29 % досліджуваних вважає, що запитальник вимірює рівень самооцінки. Слід зазначити, що за описом авторів методики, співзалежність розглядається як наслідок незавершеності стадії становлення психологічної автономії. Автономне «Я», на думку авторів, має високий рівень самопідтримки та індивідуації і є основою високого рівня самооцінки (Weinhold, & Weinhold, 2008; Weinhold, & Weinhold, 2008). Отже, можна говорити про достатньо високий рівень очевидної валідності даного запитальника.

Конвергентна валідність. Сумарна оцінка шкали «How Codependent Are You?» має прямі та високі кореляційні зв'язки з аналогічним показником сумарного балу шкали співзалежності Спанн-Фішер (r=0,706; p<0,01). Дані показники є свідченням достатньо доброї конвергентної валідності.

Факторна структура. Перевірка факторної структури запитальника здійснювалась засобами моделювання структурними рівняннями (ESEM - exploratory structural equation modelling). В якості естіматора параметрів виступав DWLS (Diagonally Weighted Least Squares), який використовується при роботі з категоріальними змінними та поліхоричними матрицями кореляцій і є доцільним при порушеннях нормальності розподілу змінних. Матриця кореляцій пунктів запитальника представлена на рисунку 2.

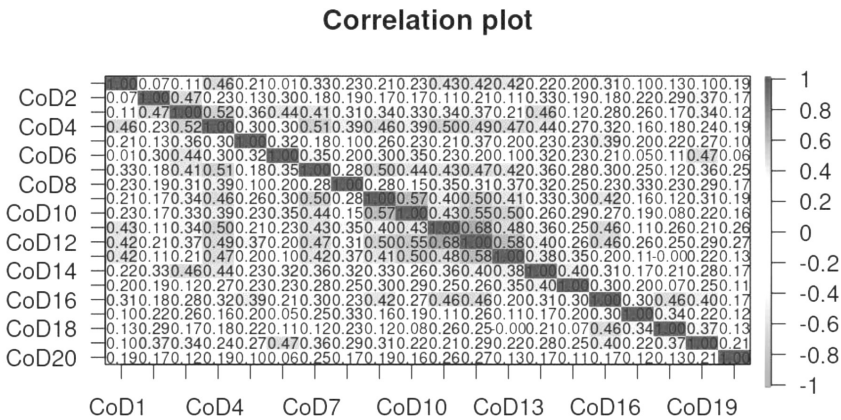

Рис. 2. Матриця поліхоричних кореляцій пунктів шкали співзалежності Дж. Уайнхолд

Показник Кайзера-Мейера-Олкіна (KMO) склав 0.86, що є достатньо добрим показником для проведення факторного аналізу.

Розглянемо показники якості моделей факторизації шкали співзалежності, які наведено в таблиці 4, а також показники якості моделей з різною кількістю факторів (таблиця 5).

Таблиця 4

Результати факторизації шкали співзалежності (з Geomin Oblique обертанням)

№ пункту шкали	1 факторне рішення	2- факторне рішення		3-факторне рішення			4-факторне рішення			
		f1	f2	f1	f2	f3	f1	f2	f3	f4
1	0.467		0.622		0.623				0.571	
2	0.399	0.635		0.517			0.648			
3	0.604	0.604		0.654			0.756			
4	0.704		0.586		0.556		0.465		0.462	
5	0.434	0.347								
6	0.462	0.532		0.693			0.495	0.494		
7	0.653		0.533	0.319	0.482				0.456	
8	0.485		0.306		0.311		0.387			
9	0.651		0.591		0.533			0.355	0.569	
10	0.622		0.644		0.571			0.421	0.638	
11	0.696		0.752		0.746				0.729	
12	0.784		0.803		0.793				0.797	
13	0.619		0.822		0.763				0.726	
14	0.588	0.359	0.327	0.372	0.304		0.498			
15	0.445		0.329		0.307					
16	0.583	0.399			0.348	0.508			0.387	0.605
17	0.350	0.395				0.381				
18	0.361	0.536				0.785				0.651
19	0.508	0.648		0.463		0.340	0.402			0.328
20	0.304									

Примітки: представлені навантаження >0.3

Усі твердження шкали в однофакторній моделі, запропонованій авторами, мають значущі навантаження на відповідний фактор в широкому діапазоні від 0.30 до 0,70. Показники якості (таблиця 5) свідчать про те, що однофакторна модель погано відповідає даним (високе значуще значення хі-квадрат та RMSEA, низький показник CFI). Дана модель пояснює майже 33% дисперсії.

Таблиця 5

Показники якості моделей факторизації шкали співзалежності з різною кількістю факторів

Факторна модель	Scaled chi-sq	Degrees of freedom	P-value (Chi-square)	CFI	RMSEA
1-факторна модель	386.129	170	0	0.746	0.103
2-факторна модель	272.86	151	0	0.841	0.086
3-факторна модель	199.225	133	0	0.901	0.072
4-факторна модель	157.248	116	0.007	0.928	0.066

Примітки: CFI та TLI: значення >.90 вважаються добрими, >.95 – відмінними; RMSEA: значення <0.05 – чудова відповідність, 0.05-0.08 – прийнятна; >0.10 – погана відповідність моделі даним; Chi-square p>0.05 – погана відповідність.

2-факторна та 3-факторна моделі демонструють кращу відповідність моделі даним. Так, в 2-факторній моделі покращились показники RMSEA та CFI, її пояснювальна здатність збільшилась до 42% дисперсії даних. 3-факторна структура має ще дещо кращі показники RMSEA та CFI, пояснює 49% дисперсії, проте обидві моделі мають знову високий та значущий показник хі-квадрат, деякі пункти шкали мають навантаження на два фактори. Що стосується 4-факторної структури, то вона демонструє ще кращі показники відповідності. Проте ми бачимо, що четвертий фактор навантажений лише 3 пунктами, що корелюють на середньому рівні між собою, а 16 твердження шкали має високу факторну складність і навантажується на 2 фактори, що дає підстави припускати невисоку ймовірність та доцільність виділення цього окремого фактору.

Розглянемо показники якості моделі, отримані в результаті конфірматорного факторного аналізу пунктів шкали, які були відібрані за змістовною ознакою незалежними експертами, в модель було включено пункти, які отримали оцінку понад 3,5 бали (№ 1, 2, 4, 7, 10, 11, 12, 13, 20) і які, відповідають проявам співзалежності у стосунках (таблиця 6).

Таблиця 6

Показники якості моделі шкали співзалежності з 9 тверджень

Scaled chi-sq	Degrees of freedom	P-value (Chi-square)	CFI	TLI	RMSEA
35.615	27	0.124	0.981	0.974	0.037

Як бачимо з таблиці 6, всі показники відповідності є відмінними та свідчать про те, що модель з 9 пунктів дуже добре прилягає до даних і пояснює зв'язки між пунктами шкали. На нашу думку, дана модель відповідає теоретичній концепції співзалежності, відмінно прилягає до даних, що дозволяє говорити про доречність її використання в наукових дослідженнях.

Висновки

Проведене дослідження продемонструвало, що авторська однофакторна модель шкали з 20 пунктів на українській вибірці має недостатньо добру відповідність даним. 2-факторна, 3-факторна та 4-факторна моделі мають добрі показники відповідності, проте не за всіма параметрами, деякі пункти мають високу факторну складність.

Найкращу відповідність даним демонструє однофакторна модель, в яку залучені 9 пунктів шкали, які найкраще, за рішенням експертів, відображають ознаки співзалежності у стосунках. Врахування сумарного балу за даними пунктами може використовуватися як інтегральний показник співзалежності у стосунках при проведенні досліджень. Для використання в індивідуальній діагностиці дана методика потребує подальшої стандартизації.

Перспективи подальших досліджень. Перспективою подальшої роботи над шкалою вбачаємо збір даних на більшій за обсягом вибірці, яка буде збалансована за статтю та віком з метою проведення її стандартизації.

Декларація про конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність потенційного конфлікту інтересів стосовно дослідження, авторства та/або публікації цієї статті.

Список використаних джерел

Backe, B., Bonck, E. L., & Riley, M. L. (1994). Codependency and depression: A correlational study. *Journal of Couples Therapy, 4*(1–2), 105–127. https://doi.org/10.1300/J036v04n01_08

Chang, S. H. (2018). Testing a model of codependency for college students in Taiwan based on Bowen's concept of differentiation. *International Journal of Psychology, 53*(2), 107–116. https://doi.org/10.1002/ijop.12271

Iliescu, D., Bartram, D., Zeinoun, P., Ziegler, M., Elosua, P., Sireci, S., et al. (2024). The Test Adaptation Reporting Standards (TARES): Reporting test adaptations. *International Journal of Testing, 24*(1), 80–102. https://doi.org/10.1080/15305058.2023.2294266

Kaya, Z., Kale, K., Yağan, F., & Kaya, Ş. (2024). The mediating role of resilience in the relationship between childhood emotional abuse and emotional neglect and

codependency. *Children and Youth Services Review, 161*, 107670. https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2024.107670

Tanhan, F., & Mukba, G. (2014). Spann-Fischer ilişki bağımlılığı ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlama çalışmasına ilişkin psikometrik bir analiz. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (36),* 179–190. https://dergipark.org.tr/en/pub/pauefd/issue/32869/374891

Weinhold, B., & Weinhold, J. (2008a). *Breaking free of the co-dependency trap*. Novato : New World Library.

Weinhold, B., & Weinhold, J. (2008b). *The flight from intimacy: Healing your relationship of counter-dependency – The other side of codependency*. Novato : New World Library.

Кочарян, О. С., Фролова, Є. В., & Бару, І. О. (2012). Оцінка психодіагностичних можливостей методик діагностики міжособової залежності. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Психологія, 43*(2), 155–165.

Кочарян, О. С., & Фролова, Є. В. (Уклад.). (2010). *Психологія адиктивної поведінки: навчально-методичний комплекс для студентів зі спеціальності «Психологія»*. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна.

Лиманкіна, А. І. (2022). Сучасні підходи до розуміння дефініції феномена «співзалежність». *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія, (3),* 62–65. https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2022.3.12

References

Backe, B., Bonck, E. L., & Riley, M. L. (1994). Codependency and depression: A correlational study. *Journal of Couples Therapy, 4*(1–2), 105–127. https://doi.org/10.1300/J036v04n01_08

Chang, S. H. (2018). Testing a model of codependency for college students in Taiwan based on Bowen's concept of differentiation. *International Journal of Psychology, 53*(2), 107–116. https://doi.org/10.1002/ijop.12271

Iliescu, D., Bartram, D., Zeinoun, P., Ziegler, M., Elosua, P., Sireci, S., et al. (2024). The Test Adaptation Reporting Standards (TARES): Reporting test adaptations. *International Journal of Testing, 24*(1), 80–102. https://doi.org/10.1080/15305058.2023.2294266

Kaya, Z., Kale, K., Yağan, F., & Kaya, Ş. (2024). The mediating role of resilience in the relationship between childhood emotional abuse and emotional neglect and codependency. *Children and Youth Services Review, 161*, 107670. https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2024.107670

Tanhan, F., & Mukba, G. (2014). Spann-Fischer ilişki bağımlılığı ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlama çalışmasına ilişkin psikometrik bir analiz. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (36),* 179–190. https://dergipark.org.tr/en/pub/pauefd/issue/32869/374891

Weinhold, B., & Weinhold, J. (2008a). *Breaking free of the co-dependency trap*. Novato : New World Library.

Weinhold, B., & Weinhold, J. (2008b). *The flight from intimacy: Healing your relationship of counter-dependency – The other side of codependency*. Novato : New World Library.

Kocharian, O. S., Frolova, Ye. V., & Baru, I. O. (2012). Otsinka psikhodiahnostychnykh mozhlyvostei metodyk diaghnostyky mizhososobovoi zalezhnosti [Assessment of psychodiagnostic capabilities of methods for diagnosing interpersonal dependence]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H. S. Skovorody. Psykholohiia, 43*(2), 155–165. [in Ukrainian].

Kocharian, O. S., & Frolova, Ye. V. (Uklad.). (2010). *Psykholohiia adyktyvnoi povedinky: navchalno-metodychnyi kompleks dlia studentiv zi spetsialnosti «Psykholohiia» [Psychology of Addictive Behavior: Educational and Methodological Complex for Students Majoring in «Psychology»]*. Kharkiv : KhNU imeni V. N. Karazina. [in Ukrainian].

Lymankina, A. I. (2022). Suchasni pidkhody do rozuminnia definitsii fenomena «spivzalezhnist» [Modern approaches to understanding the definition of the phenomenon of «codependence»]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriia: Psykholohiia, (3),* 62–65. [in Ukrainian]. https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2022.3.12

Abstract

Bulatevych N. M.,

PhD (Candidate of Psychological Sciences),
Associate Professor of the Department of Developmental Psychology,
Taras Shevchenko National University of Kyiv
E-mail: bulatevich@ukr.net

Lukyanets V. V.,

Master's Student (Psychology of Childhood and Family),
Faculty of Psychology,
Department of Developmental Psychology
Taras Shevchenko National University of Kyiv
E-mail: vikalucky1@gmail.com

THE PSYCHOMETRIC PROPERTIES OF A UKRAINIAN VERSION OF J. WEINHOLD'S CODEPENDENCY SCALE («HOW CODEPENDENT ARE YOU?»)

The article presents an adaptation of the «How Codependent Are You?» scale developed by J. and B. Weinholds for a Ukrainian-speaking sample. The authors emphasize that co-dependency is a widespread complex phenomenon that continues to attract scientific interest. It is characterized by behavioral patterns and emotional experiences within interpersonal relationships when a person becomes excessively dependent on others.

The article analyzes the conceptual framework of codependency proposed by J. and B. Weinholds and notes that reviewed publications

revealed a lack of studies examining the psychometric properties of the original scale or its translations, including in Ukrainian. Moreover, concerns were raised regarding the content validity of some scale items as indicators of codependency.

An expert review of the scale items was conducted by three independent specialists. Based on their analysis, nine items were identified as conceptually relevant to the construct of codependency.

The study aim was to create a Ukrainian version of the scale and evaluate its psychometric characteristics.

A back-translation method was used. The sample consisted of 235 respondents (88.9% women), who completed the questionnaire online. Exploratory and confirmatory factor analyses, internal consistency measures (Cronbach's alpha, etc.), and indicators of concurrent validity were applied to assess the scale's psychometric properties. The ESEM results showed that the original one-factor model provided a suboptimal fit; better statistical indices were obtained for two- to four-factor models. However, the most optimal structure appeared to be a one-factor model based on the nine expert-selected items.

The adapted scale expands capability for examining codependency and may serve as a tool for both further scientific research and practical psychological work.

Key words: *codependency, family system, dysfunctional families, interpersonal relationships, psychometric properties of the scale.*

Отримано – 12 березня 2025	Рецензовано – 16 березня 2025	Прийнято – 22 бередня 2025
Received – March 12, 2025	Revision – March 16, 2025	Accepted – March 22, 2025